

Obstacolul duhului nostru



Aurel Ion Brumaru

O normă a obstacolului epistemologic (vezi Gaston Bachelard, **La Formation de l'Esprit scientifique**, Librairie philosophique J.Vrin, Paris, 1972) este aceasta: după cum e obstacolul va fi fiind și obiectul vizat și care îl conține în însăși natura lui. Despre un astfel de obstacol va fi vorbind și Lucian Blaga, încă de prin 1921, anticipând, în alt context ideistic, teoria gânditorului francez. Paginile de atunci ale lui Blaga au putut spune, însă, și ceva mai mult: cum prin mijlocirea obstacolului *pământ* se constituie, ceea ce spuneam și cu alt prilej (vezi **Despre Ființa Românească**, Editura Viitorul Românesc, București, 2001), ceva din *forma filosofică* a ființei/ființării românești. Să vedem.

Lumea nu ni se oferă nici pe deplin, nici în cadre cognitive inocente, ci într-un chip cenzurat, prin intervenția unor instanțe obiective ascunse totuși în ipostaza subiectivă a spiritului. „Din veci mă arde-același gând: să fii pământ – și totuși să lucești ca stea!” ne vorbește un vers blagian din **Moartea lui Pan**. (...) *Stilul*, în accepțiunea lui Lucian Blaga introduce orișunde praguri, piedici de netrecut sau întârziatoare, el fiind legat (în consubstanțialitate apriorică) de miracolul existențial. Numai acest miracol (fie al spiritului, al vieții etc.) ar fi dealtminteri admis de *Cumpătatul Veșnic Treaz* (cum se numește la 1921, cu o sugestie din folclor, cel ce va deveni, în **Cenzura Transcendentă**, puterea frenatoare, interdicția – *Marele Anonim*).

Ce poți cunoaște din realitate e, așadar, numai ceva atârând de un *obstacol*, de *stil*. Obții, ce-i drept, un

produs de cunoaștere cumva predestinat; însă nu subiectiv. Obții un produs epistemologic ce se substituie cunoașterii. Fiindcă aceasta este, întru strategia ce a adoptat, precum un limbaj – însă desprins de subiect și funcționând solitar, autonom, ca lumea aceea „*A Treia*” a lui K.R. Popper (vezi K.R. Popper, J.C. Eccles, **The Self and its Brain**, Springer, Heidelberg, 1977). Această cunoaștere, prin urmare, îți impune ea barierele, frontiere, obstacolul: „să fi pământ – și totuși să lucești ca stea”.

Cunoașterea (pare a spune Lucian Blaga în spiritul bun relativist de azi) nu e decât *coasi-cunoaștere* (una adică „împiedicată” epistemologic). Dar nu e, se mai poate zice, toată ființa, în spornicia și sporirea ei, chiar această asimilare nesfârșită de praguri, de hățșuri obscure, de munci și ponoase? Tocmai pentru că e astfel, cu această cunoaștere noi suntem mai aproape cu un pas în realitate, în lume...

La Lucian Blaga stilul mai e împlinire a unității vii într-o varietate de forme inteligibile, un angrenaj de stigme și motive „pe jumătate tainuite, pe jumătate revelate; stilul intră în definiția lumii, e mediul ei constant și etern”. „...Păcatul – e un rod de-al lutului, de aceea cred că nimenea nu-l poate judeca fără de haina lui de lut.” Versurile vor să spună: punctul final abstract al cunoașterii nu ne este (epistemologic, prin urmare fatalmente) dat, ne este oferit câteodată numai cu veșmântul (*pământul*) lui cu tot. Ne obligă la aceasta ființa cu *stilul* ei, cu *obstacolul* ei, cu însăși cunoașterea: aceasta o „obligație” ea însăși. Însă, iată, ca respirația, pe care n-o simțim; ca aerul pe care nu-l vedem, deși este elementul vederii. „*Stilul* – mărturisește Lucian Blaga – e ca un jug suprem, în robia căruia trăim, dar pe care nu-l simțim decât rareori ca atare”. Ar fi așadar ca o strategie epistemologică, fiind aci limitativă și restrictivă, pe potriva și ținuta obiectului cunoașterii. Dar e și o strategie ontologică, limitând lucrul, substanța, lumea. Lumea, ca și ființa - ne istorisește, ne povestește gândul

românesc - nu se dăruie decât parțial, cu „lutul” o dată, numai odată cu *pământul*: nu cu sufletul întreg, nu pe deplin.

Las să vorbească încă o dată versul: „...zăpada făpturii ține loc de cuvânt. Sufletul (...) e în căutare, în mută, seculară căutare, de totdeauna și până la cele din urmă hotare” (**Nebănuitele trepte**). Cunoaștem, se înțelege de aci, „zăpada” nu „cuvântul”. În cunoaștere (la Blaga „cvasi-cunoaștere”), obstacolul, stilul ființează în locul realității, care și ea e „transsubiectivă”. Și *coasi-cunoașterea* și *obstacolul* din canalul gnoseologic se mișcă spre realitate (sau *întru* realitate) în virtutea a ceva ca o simpatie de structură. Lucian Blaga observă: „Infiltrațiile categoriale în materialul concret nu au un caracter întâmplător. Un material de-o anume ținută, de-o anume structură, e îmbrăcat cu oarecare organică stabilitate în unul și același mod categorial. Dacă unul și același complex concret e etichetat cu maximum de constanță cu același nume categorial, acest nume-mod categorial, deși subiectiv, se prefăce el însuși în semn al „obiectului”.

SOCIETATEA CULTURALĂ ZALMOXIS

Echipa redacțională:

Director: Horia MUNTENUȘ
Redactor șef: Adrian LESENCIUC
Senior editor: Alexa Gavril BĂLE
Redactori: Cosmina DRĂGHICI, Chris SAMY
Din gruparea revistei: Jorge Luiz ANTONIO, Virgil BORCAN, Hanna BOTA, Aurel Ion BRUMARU, Andra DUMITRESCU, Ion-Teofil CREȚU, Daniel DRĂGAN, Adrian MUNTEANU, Ion POPESCU-BRĂDICENI, Viana POPICA, Monica RÂPEANU, Ana-Maria SUSAN, Laurian STĂNCHEȘCU, Ioana ȘTEȚCO

Pagina 3 (Casa Mureșenilor):



Virgil Borcan,
Dumnezeu există!
Punem pariu?

Traseul de lectură:

